

студентів; збільшення частки самостійної роботи студентів у контексті методичної підготовки; практичний підхід до формування змісту курсу методики; розширення навчального плану дисциплінами за вибором, зокрема курсом театрального мистецтва; більш активне залучення загальноосвітньої школи до професійно-методичної підготовки майбутніх педагогів; урізноманітнення методів та прийомів навчання з урахуванням британського досвіду).

Проведений аналіз не вичерпує всіх аспектів підготовки вчителів англійської мови у Великій Британії. Подальшого вивчення потребують такі проблеми: методологічні і дидактичні засади взаємозв'язку спеціально-предметної та методичної підготовки вчителів; формування змісту освіти з іноземної мови в різних типах навчальних закладів; співвідношення мовних знань і мовленнєвих умінь у шкільній мовній освіті та інші.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреева Г.А. Теория и практика педагогического образования в Англии (60-70-е гг.): Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / НИИ теории и истории педагогики АПН СССР. — М., 1977. — 24 с.
2. Большакова З.М. Теоретические основы подготовки будущих учителей к профессионально-педагогической деятельности: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. — Екатеринбург, 2000. — 353 с.
3. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века. — М.: УРАО, 1999. — 205 с.
4. Глузман А.В. Университетское педагогическое образование: опыт современного исследования. — К.: Просвіта, 1997. — 307 с.
5. Кищенко Ю.В. Формирование профессионального мастерства учителя в системе педагогического образования Англии и Уэльса: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. — К., 2000. — 223 с.
6. Леонтьева О.Ю. Теория та практика навчання у педагогічних коледжах Англії (70-80 рр. XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — Харків, 1995. — 151 с.
7. Лещенко М.П. Технології підготовки вчителів до естетичного виховання за рубежом (на матеріалах Великобританії, Канади, США): Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. — К., 1997. — 382 с.
8. Моисеенко Т.Г. Повышение квалификации школьных учителей Англии в контексте непрерывного образования: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Московский гос. лингвистический ун-т. — М., 1994. — 20 с.
9. Олдридж Р. Англия. Личный взгляд на значение истории педагогики // История педагогики как учебный предмет: Учебное пособие. (Международный опыт) / Под ред. К.И. Салимовой. — М.: Роспедагенство, 1996. — С. 151-163.
10. Парінов А.В. Реформа вищої педагогічної освіти в Англії: передумови і тенденції розвитку (кінець 80-х — початок 90-х років XX ст.): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — К., 1995. — 170 с.
11. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності. — К.: Вища школа, 1997. — 180 с.
12. Яцишин Н.П. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Великій Британії (90-і роки XX століття): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. — Луцьк, 1998. — 216 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Альона Сауляк – викладач кафедри германської філології Сумського державного університету.
Наукові інтереси: методика викладання англійської мови, переклад.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ІСПАНІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ І МЕТОДИ

Анастасія СМІРНОВА (Одеса, Україна)

У статті розглядаються теорія і методи професійної підготовки учителів у Іспанії, висвітлюється роль інтеркультурної компетентності у формуванні професіоналізму майбутніх учителів іноземних мов в умовах мультикультурного суспільства.

The paper analyzes the theoretical bases and methodological principles of the teachers' training in Spain. The role of the intercultural competence informing the professionalism of future foreign language teachers in the context of a multicultural society is revealed.

За умов демократизації українського суспільства й інтеграції системи освіти України в загальноєвропейську перед науковою спільнотою постають завдання з адаптації цієї системи і всіх її складових до норм і стандартів європейської. Зокрема це стосується нового погляду на підготовку викладацьких кадрів до роботи в середовищі, де поняття демократизму, толерантності, емпатії є ключовими.

Дослідження наукових публікацій свідчить, що ця проблема вивчалась у таких ракурсах: теоретичний базис та засоби професійної підготовки вчителів у Західній Європі (ЛПуховська), формування професійної майстерності майбутніх учителів у англійськомовних країнах (ЛКарпинська, Ю.Кищенко), впровадження мультикультурної освіти (Г.Голм, Т.Кошманова), педагогічна стратегія полікультурної освіти молоді в Україні (О.Мілютіна).

На жаль, вітчизняними дослідниками не розглядалась проблема формування інтеркультурної компетентності у майбутніх учителів, а досвід її вирішення в західноєвропейських країнах вивчений недостатньо. Саме тому метою даної роботи є вивчення принципів і методів, що застосовуються в західноєвропейських країнах, зокрема в Іспанії, при вирішенні практичних завдань з підготовки майбутніх вчителів. У зв'язку з актуальністю, якої набуває проблема функціонування мультикультурного суспільства, особливо докладно розглядатиметься аспект формування інтеркультурної компетентності спеціалістів освіти.

Новий контекст, що витікає з європейської інтеграції, а саме зростання міжнаціональних обмінів і присутність в суспільствах все більшої кількості людей, які належать до різних культур, і носіїв різних мов, викликає необхідність утворення нового образу викладача, що відповідатиме вимогам, які з'являються у тому, що стосується виховних цілей, пов'язаних з вивченням мов. У багатомовній і мультикультурній Європі, викладач повинен перетворитися на провідника змін, що постійно запроваджує інновації й усвідомлює еволюцію свого учнівського складу і свого оточення. Серед інших нових ролей викладача йому призначається виховувати громадян Європи в дусі толерантності, розуміння і поваги до розмаїтості, що в свою чергу вимагає відповідної підготовки для того, щоб бути в змозі виконувати цю роль посередника між мовами і культурами.

Марія Сільвіна Парісіо (Інститут середньої освіти Сомесо, Ла-Корунья) у статті «Інтеркультурний аспект в викладанні мов і формування викладачів» [6] розглядає нові проблеми, що постають перед викладачами мов у ситуації мультикультурних суспільств й інтегрованої Європи, і перспективи їх розв'язання шляхом професійної підготовки викладацького складу.

В останні роки культура доносилася до аудиторії шляхом роботи з автентичними або здебільшого з псевдоавтентичними документами - іноді включеними до самих підручників - метою яких було представити такі комунікативні ситуації, що були б максимально наближені до тих, що можуть виникнути в реальному житті в іноземній країні. За допомогою таких документів учнів максимально наближали до соціального і культурного контексту цієї країни, але це ніколи не мало за мету стимулювання рефлексії на тему цієї соціокультурної реальності, а тим більше надбання критичної свідомості, котра сприяла б релятивізації культурних розбіжностей. Робота з культурою - що її обмежено розуміли як надбання знань про іншу країну, необхідних або корисних для досягнення комунікативних цілей - залежала в значній мірі від доброї волі або схильності викладача. Надати викладанню мов інтеркультурного характеру означає повністю переорієнтувати роботу в аудиторії.

Зміна центру уваги в цілях вивчання мов значно відбивається на щоденній практиці викладання, що стикається з новими завданнями, які вимагають впровадження інтеркультурного підходу в їх початковому і подальшому формуванні. Більш конкретно, серед нових вимог виділяються такі: 1) підвищувати власну інтеркультурну свідомість й інтеркультурну компетентність; 2) змінювати або адаптувати свої методи, щоб сприяти розвитку названих властивостей у своїх учнів; 3) усвідомлювати зміну своєї професійної сутності з викладача мов на викладача інтеркультурної комунікації.

З точки зору М.С.Парісіо, головним пріоритетом формування викладачів у інтеркультурній перспективі повинне бути не надбання додаткового знання про одну або декілька зарубіжних країн, а спеціальна організація занять і методів [6; 10]. Щоб бути в змозі передати інтеркультурний аспект, викладач повинен, окрім обширних знань про інші країни й інші культури, володіти здатністю створити в аудиторії умови, необхідні для досягнення особистої інтелектуальної й емоційної відповідальності учнів, при цьому така здатність є результатом практики і рефлексії. Сам викладач повинен перетворитися на «інтеркультурного учня». Крім цього, для нього стає актуальною необхідність розширити центр своєї традиційної уваги до мов, що він викладає, і до країн, окрім його власної, таким чином, щоб включити до нього інтерес до розмаїтості в його власній країні і до мультилінгвальної і мультикультурної природи країн, в яких говорять на мові, що є об'єктом викладання.

Даніель Мадрид (Гранадський Університет) у статті «Початкове формування викладачів іноземної мови» підкреслює, що розмаїтість походження учнівського складу, пов'язана з масивними переміщеннями населення на європейському континенті, змушує

науковців ставити перед собою завдання з формування таких викладачів, що вміли б поводитись в мультикультурних умовах і ефективно функціонувати в європейському просторі. Такі цілі є досить амбіційними і складними для досягнення в короткий термін, але на сьогоднішній день неможливо відмовитись від них.

Інтеркультурне виховання повинне включати до себе не тільки поняття культурної і расової, але й тендерної, релігійної, соціально-класової, фізичної розмаїтості тощо. У зв'язку з цим Д. Мадрид наводить розподіл культурних аспектів на три категорії: теорія, суспільство і клас.

Окрім знань, викладач повинен розвивати в собі навички і вміння, як поведінкові, так і когнітивні, що дозволятимуть йому діагностувати, оцінювати й аналізувати контексти і конфлікти [5; 8].

Серед основних цілей і аспектів, що повинна включати до себе професійна підготовка викладачів інтеркультурного характеру, науковець виділяє такі:

- цінування культурного і мовного розмаїття Європи й етнічних меншин, що влаштувались на континенті;
- стимулювання в аудиторії мультикультурної і мультиетнічної точки зору, що підтримує розмаїтість, і розділення її з викладачами, що проходять професійну підготовку;
- вивчення внесків в мистецтво, літературу, музику, історію різних світових особистостей, вивчення їх спільностей, адаптації і впливу на культурну схему потенційної аудиторії;

вивчення культурних і міжетнічних розбіжностей, ступінь міжрасового взаєморозуміння серед учнів за допомогою дослідження і порівняння соціальних, культурних, етнічних, расових і тендерних спільностей і розбіжностей.

Хесус Салінас Катала в своїй доповіді «Культури в аудиторіях. Альтернативні підходи у відповідь на виклик інтеркультурності» коментує сучасну ситуацію в суспільстві і проблеми, що виникають при викладанні в мультикультурній аудиторії.

Х.Салінас Катала вважає, що для впровадження інтеркультурної освіти і виховання необхідно переглянути методологію і організацію навчального закладу, змусити їх відповідати потребам всіх учнів, а не підкоряти однозначній моделі «нашої культури». Важливо зробити так, щоб складності у відносинах між культурами виходили на поверхню, при чому викладач має бути арбітром у їх вирішенні, а всі учасники навчально-виховного процесу повинні прагнути згоди та діалогу. Викладачі і вихователі мають навчитися визнавати, що ми є різними, і поважати один одного. Вони повинні вчити вести діалог з позицій рівності, а не домінування однієї культури [8/16].

Х.Салінас Катала пропонує перелік деяких методичних засад, якими слід керуватися під час будь-якої практичної діяльності:

- спиратися на попередні знання учня означає брати до уваги їх культурне походження, враховувати і цінувати його;
- викорінювати забобони і стереотипи пов'язані з усім чужим, які сприяють появі расистського і дискримінаційного ставлення (культурна зарозумілість, загальне використання стереотипів, натуралізація культурних рис тощо);
- працювати над оволодінням стратегіями дослідження, відкриття, планування діяльності і осмислення подальшого навчального процесу;
- розробляти мотивуючі, активні, динамічні та інші види діяльності, що приваблювали б до шкільного життя. Така діяльність повинна бути «корисною» для моделювання таких реальних, повсякденних ситуацій, що допомагають перенести шкільне навчання до життєвих ситуацій;
- процес збудування знань повинен здійснюватись інтеркультурним способом, тобто завжди слід пропонувати чисельні точки зору, різні способи читання, сприйняття та інтерпретації дійсності;
- підхід з точки зору глобалізації корисний для інтеркультурної перспективи. Коли мова йде про стратегії отримання інформації і роботи з нею, такий підхід допомагає жити в світі, що постійно надає повідомлення через численні канали. В цьому підході окрім інтердисциплінарності слід завжди посилатися на оточення в якому живе і функціонує учень і пов'язувати зміст дисципліни з його власними досвідом і дійсністю;
- взаємодія (вчитель-учень і учні-учні) є фундаментальною педагогічною стратегією;

- один з наслідків попереднього принципу - це важливість утворення і надання такого навчального середовища, що було б відповідним і зручним для всіх. Середовища, в котрому кожен відчував би себе важливим, був протагоністом, якого поважають і цінують як рівного, де кожен міг би вільно висловлювати свої думки і його б слухали, приймали і конструктивно критикували;

- дидактичне планування повинне бути відкритим, гнучким і різноманітним;

- участь освітньої спільноти (поза межами адміністрації і керівництва учбового закладу) може стати корисним педагогічним інструментом, як джерело знань і зв'язку з релевантною дійсністю.

Аналіз наукових позицій фахівців, що займаються проблемою ефективної професійної підготовки вчителів у Іспанії показує, що більшість науковців співпадає у поглядах на те, що дуже важливу роль в цій підготовці відіграє інтеркультурний аспект. В останні десятиліття змінюється освітня парадигма як в Європі, так і в Україні, тому дослідження прогресивного зарубіжного досвіду є вирішальним для ефективного вирішення практичних завдань, що змушені вирішувати працівники освіти і теоретики педагогіки і методики. Як перспектива подальшого дослідження розглядається докладніше вивчення шляхів формування соціокультурної, комунікативної, професійної компетентностей у майбутніх учителів іноземних мов.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Карпинська Л.О. Формування професійної майстерності майбутніх учителів у системі вищої педагогічної освіти Канади: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. - Одеса, 2005. - 21 с.
2. Кіщенко Ю.В. Формування професійної майстерності вчителя в системі педагогічної освіти Англії та Уельсу: Монографія. - Херсон: ХДУ, 2004. - 172 с.
3. Кошманова Т., Брайс Л., Голм Г., Нейшинз Джонсон Л., Равчина Т., Рао Ш. Педагогіка для громадянського суспільства: Навчальний посібник для студентів педагогічних спеціальностей / За ред. Т.С. Кошманової. - Львів: Видавничий центр Львівського нац. ун-ту ім. І.Франка, 2005. - 382 с.
4. Мілютіна О. Полікультурна освіта молоді в Україні: державна політика і педагогічна стратегія // Рідна школа. - 2007. - № 7 - 8 (930 - 931). - С12-14.
5. Madrid D. La formation inicial del profesorado de lengua extranjera. http://www.ugr.es/~recfpro/rev81_ART7.pdf
6. Paricio M.S. Dimension intercultural en la ensenanza de las lenguas y formation del profesorado. <http://www.rieoei.org/deloslectores/810Paricio.PDF>
7. Rico Martin A.M. De la competencia intercultural en la adquisicion de una segunda lengua o lengua extranjera: conceptos, metodologia y revision de metodos. <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1153761>
8. Salinas Català J. Culturas en las aulas. Planteamientos alternativos ante el reto de la interculturalidad. www.tribunademediterraneo.com/doc/educacioneinmigracioninternet.doc

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Анастасія Смирнова – викладач кафедри іспанської філології факультету романо-германської філології Одеського національного університету ім. І.Мечникова (ОНУ), аспірантка кафедри педагогіки ОНУ ім. І.Мечникова.

Наукові інтереси: професійна компетентність, формування інтеркультурної компетентності викладачів.

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОНЯТТЯ «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО»

Надія СТЕЦЕНКО (Донецьк, Україна)

Авторка досліджує визначення поняття «лінгвокраїнознавство», предмет та місце лінгвокраїнознавства у вивченні української мови як іноземної. Ключові слова: країнознавство, безеквівалентна лексика.

The author analyses the problem of the definition of the term «linguistic and cultural studies», the subject and the place of this term in the sphere of Ukrainian linguistic as foreign language. Keywords: linguistic and cultural studies, unique dictionary.

У зв'язку із підвищенням ролі української мови як державної зростає попит на її знання у представників інших країн, тобто виникає необхідність у вивченні української мови як іноземної. На часі в Донецькому національному технічному університеті цей предмет вивчають студенти Узбекистану, Таджикистану, Монголії, Росії, інших країн, які пов'язують із Україною свої майбутні плани на працевлаштування, отже, знання державної мови нашої країни є для них необхідністю.

У процесі вивчення будь-якої іноземної мови велике місце посідають тексти країнознавчого характеру. Адже країнознавство не тільки сприяє оволодінню мовою, але й подає необхідні відомості про країну.